

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 27 січня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Махінчук В. М., д-р юрид.наук, професор, заслужений юрист України, заступник директора з наукової роботи НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Попович Т. Г., канд. юрид. наук, старший дослідник, учений секретар НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Деревянко Б. В., д-р юрид. наук, професор, головний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Руденко Л. Д., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ;

Плотнікова М. В., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ;

Сікорська І. М., канд. наук з держ. упр., доцент, голова правління Української асоціації викладачів і дослідників європейської інтеграції;

Швагер О. А., канд. юрид. наук, асист. кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Видання рекомендоване до видання рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 6 від 08.02.2022 року)*

Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 27 січня 2023 р.). – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 150 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні науково-практичного круглого столу «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченого актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзу й проведеного в рамках реалізації освітнього проекту «619998-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, що відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, яка міститься в ній.

УДК 347.73:336.1(063)

© Сумський державний університет, 2023

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.....	7
<i>Levkina R.V., Kotko Ya.M.</i> INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISM OF ADAPTATION OF UKRAINIAN FINANCIAL LEGISLATION TO THE EU LEGAL SYSTEM.....	9
<i>Shvaher O.</i> FINANCIAL INCLUSION IN THE CONTEXT OF SDG.....	13
<i>Бабко Н.М., Мандич О.В</i> ДІДЖИТАЛ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ.....	16
<i>Бондар Ю. А.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Борщенко В.В.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Грицай А.А., Тверезовська І.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕТОРІВ КРАУДФАНДИНГОВИХ ПРОЄКТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА В УКРАЇНІ.....	27
<i>Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	31
<i>Даценко О. І.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЄС.....	36
<i>Деменко К.Е.</i> ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ З ВАЛЮТНИМИ ЦІННОСТЯМИ.....	40

Денисенко С. І.
СУДОВА ПРАКТИКА СУДУ ЄС ЯК ОСНОВА
ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....43

Деревянко Б. В.
ПРО ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ДЕРЖАВОЮ КРИПТОВАЛЮТ
І КРИПТОМАТІВ СЕРЕД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....47

Дмитренко Е.С.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В
УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР.....51

Загола Т. М.
СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....55

Запорожченко А. В.
ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО
АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА
СВІТОВІ ТРЕНДИ.....59

Зінченко Г. С.
СПІВРОБІТНИЦТВО РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ АУДИТОРІВ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....63

Карпюк І. В.Гальчич І. П.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ПОСЛУГ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....67

Корнева Т. В.Сірочук І.В.
ПРОЗОРИСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....69

Кочин В. В.
ЗАКОНОДАВЧЕ ВНОРМУВАННЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ НА
РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....74

Кучмістенко О.В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....78

Максюта А.О.

ПОРЯДОК ДОСТУПУ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ДО БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ.....82

Маланчук Т. В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ЯКІ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАГРОЗОЮ ОКУПАЦІЇ ДЕРЖАВОЮ-
АГРЕСОРОМ.....85

Новікова М. М.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРГАНУ З РИНКІВ
ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ESMA).....88

Носирев О. О.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....92

Плотнікова М. В.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ЕТАПІ НОРМОТВОРЕННЯ У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ
У ЄС ТА В УКРАЇНІ.....96

Руденко Л.Д.

ЩОДО ЮРИСДИКЦІОНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ ВІД ФІНАНСОВОГО
ФІШИНГУ.....105

Сагайдак В. О.

ВПЛИВ ЧЛЕНСТВА ДЕРЖАВИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ
НА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БАНКУ ЛАТВІЇ.....109

Семіног С. В.

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПОЗИЧАЛЬНИКІВ, МАЙНО
ЯКИХ ПОШКОДЖЕНО, ЗНИЩЕНО АБО ЗАЛИШИЛОСЬ
НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ.....113

<i>Ставерська Т. О.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ІНСТРУМЕНТА РОЗРАХУНКІВ.....	117
<i>Старинський М.В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	121
<i>Ткаченко В.М.</i> ПИТАННЯ ПРИВЕДЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	124
<i>Трембіч А. Я.</i> МАЙБУТНЄ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ ЯК НЕПОЙМЕНОВАНОГО СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ.....	127
<i>Туркот О. А.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО АГРАРНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄВРОСОЮЗУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	134
<i>Цветков А.М.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ.....	136
<i>Цукан С.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОРОТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	140
<i>Шейн Д.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ NULLUM POENA SINE LEGE: НЕДОЛІКИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....	145

ПРО ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ДЕРЖАВОЮ КРИПТОВАЛЮТ І КРИПТОМАТІВ СЕРЕД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Деревянко Б. В.

*доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник,
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України;*

*Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Макутова Національної академії наук України»*

Скоро виповнюється рік, як було прийнято Закон України «Про віртуальні активи», який до сьогодні ще не набрав чинності [1]. Незважаючи на нечинність Закону останні негативні події в Україні виступили каталізатором відносин на ринку криптовалют. В умовах активної агресивної війни, розв'язаної проти нашої країни, об'єктивно відбулося скорочення виробництва, що відбилося на зниженні ВВП держави майже на третину. Тому держава намагається вишукувати усі можливі варіанти залучення грошей, потрібних на фінансування армії, здійснення соціальних виплат, підтримку економіки та її суб'єктів. Відомим і широко поширеним засобом став випуск військових облігацій. Переважна більшість покупців, хто скористався цим фінансовим інструментом, є особи пенсійного віку.

Багато фінансових проблем армії і держави сьогодні вирішуються завдяки волонтерському руху. Левова частка «волонтерських грошей» надходить із-за меж України. При цьому багато волонтерів, великих підприємств і навіть держав через різні об'єктивні та суб'єктивні причини не завжди готові афішувати свою допомогу Україні. У таких умовах пожертви у криптовалюті стають усе більш популярними, а для самих власників одиниць криптовалюти не має значення чи наявна в Україні нормативна база. А остання, як було сказано вище, уже активно формується і навіть приймається.

Відносини на ринку криптовалют за великим рахунком мають багато спільних ознак із класичною господарською діяльністю. Осо-

бливо це стосується діяльності із «майнінгу» криптовалюти. Нами вказувалося, що цьому виду діяльності повністю відповідають такі ознаки господарської діяльності, як: організаційна єдність, майнова відокремленість, наявність господарських прав та обов'язків, відповідальність за результати господарювання [2, 170-172]. А ознака легітимність існування як суб'єкта господарювання допоки є «вузьким місцем» для «майнерів» та гравців на ринку криптовалюти, оскільки через офіційну заборону операцій із криптовалютою ті з них, хто не здійснює іншої професійної господарської діяльності, не може офіційно зареєструватись як суб'єкт господарювання. Проте у разі зняття заборони значна їх частина легітимізується й отримує статус повноцінного суб'єкта господарювання, а якщо характеризувати ще вужче – СПД [2, 171]. Сьогодні в умовах енергодефіциту та через певні особливості формул видобутку одиниць різних видів криптовалюти діяльність із «майнінгу» в Україні є дещо ускладненою. Та це не свідчить про втрату інтересу серед пересічних громадян України до інвестування у криптовалюту.

Спад виробництва, нестабільність економіки, втрата значних логістичних коридорів та видів транспорту та ще кілька десятків інших факторів спричиняють девальвацію української грошової одиниці. Ці та інші фактори впливають і на девальвацію навіть світових вільноконвертованих валют. Загроза потенційної окупації певних міст та регіонів чи скоєння терористичних актів збоку країни-агресора і, як наслідок, готовність до евакуації, не сприяють інвестуванню в об'єкти матеріального світу, які не можна забрати із собою (об'єкти нерухомості та інвестиції у них, наприклад, коштовний ремонт), або які мають об'єм та вагу і створюють перешкоди під час переїзду (вироби мистецтва, вироби із дорогоцінних металів і каміння, інвестиційні чи пам'ятні монети тощо). Навіть фізичне перевезення паперових грошей або грошей на рахунках у банках, що керуються за допомогою банківських карток або електронних пристроїв, створює незручності і небезпеки під час поїздок в межах України та за її межі.

Наведене вище робить ще привабливішим вкладання тимчасово вільних грошей в одиниці криптовалюти. Попит породжує пропозицію. Тому буквально на днях у місті Кривий Ріг близькими знайомими було сфотографовано нещодавно встановлений криптомат, за допомогою якого можна придбати сатоші – одиниці криптовалюти біткойн. Ось це фото:

Рис. 1. Фото криптомату у місті Кривий Ріг

Поява таких криптоматів є безумовним позитивом у справі надання населенню особливих фінансових послуг. Проте загальний рівень комп'ютерної грамотності населення і складність розуміння технологій Блокчейн призводять до того, що далеко не всі бажаючі можуть інвестувати у криптовалюту. Як вказувалося вище, основними покупцями військових облігацій є пенсіонери. Сучасні українські реалії вказують на те, що саме працюючі та соціально активні люди пенсійного віку є найбільшими інвесторами. Але для більшості українських пенсіонерів показаний на фото криптомат є чимось складним і незрозумілим, як для пересічних шахтарів і трактористів складний зенітно-ракетний комплекс «Бук-М1». Іншими словами, потенційний інвестор – особа пенсійного віку (і не тільки) може подивитися на цей криптомат, глибоко видихнути, розвернутися і за звичкою купити долари США або євро.

Для чіткішого розуміння ситуації слід поставити і відповісти на два питання. Перше – чи потрібно і чи економічно вигідно державі, щоб її громадяни вкладали гроші у криптовалюту? І друге – якщо потрібно, то як державі сприяти їм у цьому?

Видається, що відповісти на перше питання буде складніше. Державі вигідно, щоб її громадяни були заможними. Інвестування у криптовалюту пов'язані із ризиками. У короткостроковій перспективі

через значну волатильність курсу криптовалюти від такого інвестування можна швидко отримати прибуток або збиток. Але це не означає, що такий вид інвестування слід забороняти. Як показує практика, інвестування в одиниці криптовалюти у середньо- та довгостроковій перспективі є рентабельним. І рівень рентабельності такого інвестування перевищує доходи від банківських депозитів у десятки разів, а інколи й більше. Зрештою вирішувати має сам потенційний інвестор.

Відповідь на друге питання передбачає застосування державою мінімального чи максимального комплексу заходів. Мінімальний комплекс має передбачати підготовку за державний кошт певної кількості фахівців – фінансових консультантів, працевлаштованих державою (можливо як співробітників державних банків), які допомагатимуть потенційним інвесторам проводити операції безпосередньо за посередництва криптоматів або комп'ютерів. Максимальний комплекс заходів має передбачати організацію та проведення за державні кошти навчання населення процесам відкриття ID-гаманця, безпековим аспектам, процесам купівлі одиниць криптовалюти, депозитним операціям із криптовалютою, процесам купівлі-продажу за одиниці криптовалюти предметів матеріального світу (товарів), процесам обміну одиниць криптовалюти на одиниці класичних іноземних валют чи гривні та ін. І крім цього максимальний комплекс заходів має передбачати розробку і запуск державою за допомогою банків чи інших фінансових установ власного нового виду криптовалюти з її популяризацією, максимальним викупом за відносно невеликі кошти одиниць цієї криптовалюти з перших випусків, а також організацію та обслуговування власної державної біржі криптовалют.

Література:

1. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
2. Деревянко Б. В. Про порівняння господарської діяльності з видобутком криптовалюти («майнінгом») та здійсненням операцій із нею. *Право України*. 2018. № 5. С. 164–175.